

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

In festo epiphaniae

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

persecutionis mensuram determinat, qua impletâ, tarditatem pœnæ, vindictæ gravitate compensat. Exempla sunt in promptu, Exod. 14. v. 28. 2. Reg. 19. v. ult. Dan. 4. v. 30. 2. Macc. 9. v. 28.

3. *Certus refugii portus.* Cum enim Josephus extimesceret Archelaum, qui Patri in regno successerat, & patrios mœres induisse non abs re suspicaretur, ecce, divino responso erigitur, ut sine ulla hæsitatione in partes Galilææ secederet, quod fecit etiam Josephus, & habitavit in Civitate Nazareth. Videmus hinc κατὰ νόμον καὶ ἐν ὄντι. Bono igitur virtutū & pietatis exemplo parentes liberis præluceant, nec incentiva præbeant vitiorum. Generationi enim justorum benedicetur, Pl. 112. v. 2.

4. *Scripturæ consensus.* Hoc enim factum est, inquit Evangelista, ut impleretur

id, quod dictum est per Prophetas Nazarenus vocabitur. Quinam verò Prophetæ isti fuerint, ad quos Evangelista provocat, in specie nusquam exprimitur, ut non abs re Hieronymus scribat: Omnes Ecclesiastici quærunt & non inveniunt ubi scriptum sit: quoniam Nazarenus vocabitur. Sed licet non inveniatur quoad literam, invenitur tamen per bonam consequentiam. Vocatur enim Nezar, id est, surculus ex radice Jesse, Es. 11. v. 1. Deinde etiam verus Nezar sive Nazar est, id est, sanctus & consecratus Domino, ut Simson, Jud. 13. v. 5.

Tali scripturarum Consensu Josephus in fide sua valdè confirmatus est, & exilium patienter tulit, sicut omnes fideles sub cruce consolationem ex scripturis haurire oportet, Pl. 119. v. 92.

In Festo Epiphaniæ. *Vnde hoc Festum ita dicitur fieri, vid. ap. Kromay. Syst. p. 1099.*

Evangelium Matt. 2. v. 1-13.

DE Japhet vaticinatus est olim Noah, quod habitaturus sit in tabernaculis Sem, Gen. 9. v. 27. Hoc impleri cœpit in hodierno Evangelio. Per Sem intelliguntur Judæi. Nam ille pater est omnium filiorum Heber, Gen. 10. v. 21. Per Japhet intelliguntur gentes, & dicitur de illis, quod in tabernaculis Sem aliquando habituræ sint, nimirum tempore Novi Testamenti, ubi maceries intergerina destructa, & gentes quoque in consortium Ecclesiæ cooptatæ sunt, Eph. 2. v. 14. Hinc sine dubio Messias duo habet nomina, alterum hebræum, alterum græcum, ut Judæos simul & Græcos ad regnum suum pertinere demonstraret.

Hodie primitias ex ipsius Orientis penetralibus accedere videmus juxta vaticinium Es. 9. v. 3. c. 60. v. 3. seqq.

Nos absque ulterioribus ambagibus Evangelium ad manus sumemus, & considerabimus.

- I. *Magorum adventationem.*
- II. *Hierosolymæ consternationem.*
- III. *Novi Regis præsentationem.*

J. J.

EXEGETIS.

ADjuro vos, filiæ Jerusalem, si inveneritis dilectum meum, ut nunciatis ei, quia

E 2

quia amore langueo, inquit sponsa Christi, Cant. 5. v. 8. Pari desiderio Magi quærunt novum Regem Judæorum, cujus stellam in Oriente viderunt. Notamus hîc

1. *Appellationem.* Magi enim vocantur, non ut Simon Magus, Act. 8. v. 9. Sed in sensu Persico, quibus Magi erant viri docti, eximii, & variis disciplinis imbuti, præsertim Astronomiæ exactam habebant scientiam, hinc ex stellæ apparentis novitate novitiam & miri aliquid contigisse colligunt. Pontificii Reges fuisse contendunt, & quidem numero tres, primo Melchioris, secundo Casparis, tertio Balthasaris nomen assignant. Sed sine fundamento. Nos scimus quod fuerint 1. Ethnici, qui ad peculium Dei in V. T. non pertinebant, sed per Christum Judæi & gentes in unum ovile redacti sunt, Joh. 10. v. 16. Rom. 10. v. 12. 13. 2. Philosophi, qui sapientiam quærebant, ut Paulus ait, 1. Cor. 1. v. 22. & nihilominus stulti fiunt propter Christum, 1. Cor. 4. v. 10. Captivantes omnem intellectum in obsequium Christi, 2. Cor. 10. v. 5.

2. *Peregrinationem.* Nam ab Oriente veniunt Hierosolyman, certa tamen urbs vel regio non specificatur. Quidam ex veteribus putant Susis ipsos venisse, quæ Persiæ metropolis est, & ab Hierosolyms distat milliaria ducenta & octodecim. Quidam ex Saba venisse autumant ex Ps. 72. v. 10. Es. 60. v. 6. præsertim quia Ecclesia canit: Reges de Saba veniunt, aurum, thus, myrrhum offerunt. Quod si verum est, iter ~~ducentorum~~ *est iter* ducentorum septuaginta sex milliarium emensi sunt. Unde magnum ipsorum elucet desiderium, quod neque molestiæ neque impensæ coercere potuerunt. Sequere hos peregrinantes. O quam mul-

ti sunt inter nos, qui vix tot passibus à templo distant, quot hi milliariibus ab Hierosolyms & tamen Christum quærere tædet pigetque. Supina negligentia! quam Magi olim accusabunt.

Impiger extremos currit mercator ad Indos, Per mare pauperië fugiens per saxa per ignes. Sed Christum nemo quærît in verbo & Sacramento, cujus tamè possessio melior est omnibus opibus pretiosissimis, Prov. 8. v. 11. 12.

3. *Indagationem.* Nam ubi venerunt Hierosolymas, sollicitè inquirunt & subinde repetunt: ubi est recens natus Rex Judæorum? Hoc etiam, dilecti, nostrum esto symbolum, & cum Bernharδο quotidie ingeminemus:

*Quocunq; loco fuero,
Iesum meum desidero,
Quam laetum cum invenero,
Quam felix cum tenuero.*

Si templum ingrederis, cogita & dic in corde tuo: ubi est novus Rex Judæorum? veni ut audiam eum, & verba ejus memori corde reponam. Si confessionarium accedis, rursum cogita: ubi est novus Rex Judæorum? veni ut remissionē peccatorum ab ipso impetrem. Si mensam Domini accedis, quærecum Magis: ubi est novus Rex Judæorum, veni ut pignus salutis meæ salvificum, ipsius corpus sub pane, & sanguinem sub vino accipiam. Si pericula incurris, & à cunctis hominibus desereris, quærendo insta: ubi est novus Rex Judæorum? veni, ut afflictionem meam ipsi aperiam, ejusque auxilium unice implorem. Hanc indagationem institue, dum adhuc propè est Dominus, Esa. 55. v. 6. & stellam verbi tibi lucere sinit, ne postea cum Antiocho quæras & non invenias, 2. Macc. 9. v. 13.

4. *Annexam rationem,* quæ duplex

1. *Stella.*

Vid. 84 pp.
Tract. Schin.
de Circumf.
p. 305.

1. *Stella apparitio.* Nam vidimus stellam ejus, inquit, in Oriente. De hac stella variæ sunt opiniones. Augustinus & Theophylactus putant fuisse Angelum, qui in figura Cometæ apparuerit, Apoc. 1. v. 20. Pl. 104. v. 4. Exod. 13. v. 21. Sed quia disertè ab Evangelista aliquoties stella appellatur, nos quoque simplicitati verborum in hæremus. Non tamen fuit stella vulgaris, sed nova & inconsueta, quam Deus condidit, ut Evangelista esset divini partus, teste Hidoro, quod inter alia motus etiam docet. Non enim ab Oriente in Occidentem, sed ab Hierosolyma in Bethlehæm, & ita à Septentrione in Meridiem ferebatur. Vide Dietericum.

Si stellam verbi sui Deus tibi oriri sinit, radios ejus noli contemnere, sed surge statim & ambula in luce, dum lucem habes, ne tenebræ te obruant, Joh. 12. v. 35.

2. *Reverentiæ exhibitio.* Nam venimus, inquit, ut adoremus eum. Ecce Magi tam longinquum iter suscipiunt, ut Christo Judæorum Regi debitum honorem exhiberi possint: Nos in omni loco Christum habemus propinquum, non enim longè est ab uno quoque nostrum, in ipso siquidem vivimus, & movemur, & sumus, Act. 17. v. 28. & tamen non adoramus sed blasphemamus quotidie. Hoc certè non impune feremus, Ezech. 39. v. 7.

De Secundo.

Jam sequitur *Hierosolymæ consternatio.* Gaudere debebat totus mundus, & imprimis Hierosolyma, ob Regis hujus natiuitatem, cujus salutaris gratia omnibus apparuerat, Tit. 2. v. 11. Sed ecce contrarium audimus. Dum enim Magi de novo Rege Judæorum quæstionem movent Hierosolymis, movent simul totam Civitatem. Con-

turbatur Rex, conturbatur grex. Regem quod attinet, prodit ille conturbationem suam.

1. *Curiosa percunctatione.* Convocatis enim Principibus & Scribis, qui summa fuerunt ministerii Ecclesiastici capita, studiosè sciscitabatur, ubi Christus nasci deberet.

Herodes aliàs Pontificum & Scribarum hostis erat infentissimus, quos non solum averfabatur, sed etiam persequabatur, & principales ex ipsis jam tum interfecerat. Jam verò ubi necessitas urget, reliquos convocat, & operâ eorum utitur. Idem Mundus adhuc in usu habet. Pastores nihili facti, ipsorum admonitiones aspernantur, sunt mera περιβήματα καὶ καθάρματα, 1. Corinth. 4. v. 13. ut docet historia Ahab, 1. Reg. 22. v. 8. Elisæi, 2. Reg. 2. vers. 23. Jeroboami, 1. Reg. 13. v. 4. Sed quando decumbunt, aut eum tentationibus luctantur, de find die Pfaffen gus genug / tunc vocantur, tunc amantur, ut claves cœli afferant, & decessuræ animulæ portam paradisi aperiant. Sed cave, ut mundi hac in parte ingenium sequaris. Nam qui me contemnit tempore gratiæ, rursus contemnitur tempore angustia, 1. Sam. 2. v. 30.

2. *Clandestinâ Magorum convocatione.* Non patitur Magos diu inter vulgus versari, sed ad se vocat, & in secreto sciscitatur, quando stella exorta sit. Hinc apparet tyrannos in perpetuo metu versari. Non enim est pax impiis, Esa. 57. v. 21. Sonitus terroris semper in auribus illorum, & cum Pax sit insidias suspicantur, Job. 15. v. 21.

Dionysius Syracusanorum tyrannus tonforibus barbam suam non commisit, sed filias suas tondere docuit, & postquam adultæ ætati appropinquabant, manibus ipsarum ferrum quoque non ausus est committere, sed candentium juglandium putamini-

bus barbam simul & capillum aduri iussit, ut Valerius Maximus testatur. Caveant igitur Principes & Dynastæ tyrannidem, ut habeant bonam conscientiam, & in subditorum sinu absque metu indormire possint, ut Eberhardus Dux Wûrtembergicus. Qualis idea boni Principis etiam lobus fuit suo tempore, Iob. 29. v. 12.

3. *Subdolâ insidiatione.* Nam dimittit eos, dicens: Exquirite diligenter super puerum, cumque inveneritis, nunciate mihi, ut & ego veniam & adorem eum. Sed rectè Hieronymus: Devotionem promittit, & gladium acuit, malitiam cordis depingens colore humilitatis. En veram & vivam imaginem omnium hypocritarum, tam in Ecclesiastica congregatione, ubi multi ore appropinquant, sed corde longè sunt, Es. 29. v. 13. quam in politica conversatione, dum plerique ex amicis etiam mel in ore & fel in corde gerunt, de quibus Sirach. c. 19. v. 22. seqq. sed dolosos abominatur Dominus Pf. 5. v. 7.

Deinde conturbatur etiam *Grex*. Quo nomine veniunt

I. *Clerici*, de quibus tria Evangelista memorat. Nam

1. *Vocati concurrunt.* Herodes erat Rex Ethnicus cui parere coguntur. Nam sceptrum de Iuda ablatum erat, unde sine ulteriori scripturarum evolutione colligere debebant, Messiam venisse, Gen. 49. v. 10.

2. *Scripturas evolvunt.* Nihil de traditionibus vel scriptis Patrum. Unica scriptura norma esse debet omnium Conciliorum. Væ qui descenditis in Aegyptum, scilicet ad seculares scientias, & os Domini non interrogatis, scilicet Sacram Scripturam, inquit Esaias c. 31. v. 1. Scriptura est fundamentum & columna fidei nostræ, ut Irenæus

loquitur, ad quam in quæstionibus dubiis remittimur, Esa. 8. v. 20. Ioh. 5. v. 46. Luc. 16. v. 31.

3. *Veritatem erunt*, & ex Mich. 5. v. 2. locum indicant, ubi Messias nasciturus erat, nempe in Bethlehem Iudææ. Ita Magis locum nativitatis monstrant, & tamen cum ipsis Christum non quærunt, multò minus inveniunt. Tales sunt pastores Ecclesiarum bene docentes & malè viventes, Rom. 2. v. 19. seqq. Sed pœnam eò graviolem merentur. Qui enim scit bonum facere, & non facit, ἀμαρτία ἀνθρώπου ἐστίν, inquit Iacobus c. 4. v. 17.

II. *Laici*, de quibus duo in primis Lucas commemorat, quæ ipsis non laudem, sed maximam apud omnem posteritatem ignominiam pariunt. Nam

1. *Bellum metuunt.* Novus Rex, cogitant, nova lex, & novum bellum, memores cladum antiquarum, quas in occupando regno ab Herode perpessi fuerunt, atque ita tranquillitatem domesticam saluti æternæ præferunt. Quo ipso typum exhibent eorum, qui agnoscunt quidem doctrinam Evangelii esse veram, sed metuunt pericula & persecutiones, quæ Evangelium comitantur. Hos Paulus vocat inimicos Crucis Christi, & æternam ipsis damnationem annunciat, Phil. 3. v. 18. 19.

2. *Christum respiciunt.* Talem Messiam non cupiunt, qui in stabulo jacet pauper & egenus, sed potentem Dynastam & mundanum aliquem Principem, qui polleat virtute, & exercitu benè instructo à jugo Romano ipsos vindicare possit. Sed nondum venit, & nunquam veniet. Regnum enim Messia non est de hoc mundo, Johan. 18. v. 36.

De

De Tertio.

Restat pars ultima, de *Novi Regis præfentatione*, ubi notat Evangelifta Magorum

1. *Digreffionem*, nam cum audiffent Regem, inquit, profecti funt, nimirum diutius Hierofolymis commorari noluerunt, quia nemo ibi erat, qui Regis hujus novi curam aliquam præ fe ferret, proinde rarfus fe accingunt, & ulterius pergunt ad locum à Scribis & Pontificibus fibi indicatum, ut defiderii fui scopum tandem ali- quando attingant.

Digreffionem illam excipit ftella, quæ hætenus aliquandiu, ut videtur, difparuerat, & valde exhilarat Magos

1. *Ortu*. Nam poftquam egrediuntur portam, ecce ftella, quam in Oriente viderant, fe rurfum offert confpiciendam, quæ vilâ, in fide fuâ mirificè confirmantur, & ab omni fcrupulo, quem hætenus Diabolus ipfis injecerat, penitus liberantur.

Hoc tibi in folatium applica, quando fub cruce facula fidei tuæ, concuritur, aut ftella verbi cæleftis per nebulas tentationis obtenebratur. Perge conftanter in via pietatis, & Chriflum quærere ne ceffa, reparabit ftella fuo tempore, & omnes cordis tui ærumnas diffipabit, teftè Davide. Pf. 97. v. 11. Pf. 112. v. 4. exemplo eft Job. c. 1. & 42. v. 11. Tobias, c. 13. v. 1. Sara, Tob. 3. v. 21.

2. *Motu*. Nam præcedebat ipfos, & Ducem quali itineris fe præbebat, locum & domum commonftrans, ubi Maria erat cum puero. Idem facit ftella verbi divini. Proinde fequamur cum Magis ipfius ductum, & non decipiёмur, 2. Pet. 1. v. 19. Traditiones & decreta Pontificum funt quali ignis fatuus, qui viatores ludificat &

in præcipitium agit. Sine mendacio confummabitur verbum legis, & fapientia in ore fidelis complanabitur, inquit Sirach c. 34. v. 8.

3. *Statu*. Nam ftetit fuper domum in qua puer eft, & eo ipfo Magis indicat, quod in hac domo novus Rex Judæorum inveniat. Sic ftella verbi divini ftat, ubi Chriflus eft, & non amplius pergit ad reliquias, merita & interceffiones Sanctorum. Nam unus eft Mediator inter Deum & homines, Homo Chriflus Jefus, 1. Tjm. 2. v. 5. & non eft in alio quoquam falus, Act. 4. v. 12.

II. *Ingreffionem*, ubi tria confideranda funt, nam

1. *Quæftum* inveniunt (juxta promiffionem Deut. 4. v. 29.) *in gremio, & in ftabulo. Vid. Difp. præf. Schm. de Circum. filij. pæc.*

2. *In genua procidunt*, & non tantum civiliter adorant, ut Calviniani putant, fed etiam religiofè unâ adoratione Deum & hominem venerantur, quod & nobis incumbit. Qui enim non adorat crucifixum, anathema fit, & Dei annumeretur Crucifixoribus, inquit Nazianzenus. Imò hoc ipfum valde urget *παρρησιας* noftram, quando perfuafum habemus, cum quem adoramus, non efle tantum verum Deum, apud quem nihil impoffibile, Luc. 1. v. 37. Sed etiam verum hominem, & ita fratrem noftrum, cujus viscera conturbantur fupernos, ut mifericordiam fuam nobis denegare non poffit, Jer. 31. v. 20. vide etiam Ebr. 4. v. 15. 16.

3. *Munera offerunt*, quæ funt
1. *Euchariftica*, quibus gratum fuum erga Chriftum animum declarare voluerunt, ut in orientalibus regionibus more receptum fuit. Exempla vide Gen. 43. v. 11. 1. Sam. 10. v. 27. 1. Reg. 10. v. 2. Deus Pater cæleftis nos quoque, qui olim fine Chrifto eram, Eph. 2. v. 12. per lucem Evangelii ad præ-

præsepe Filii sui deduxit. Offeramus ipsi munera, nimirum vitulos labiorum nostrorum, Ose. 14. v. 3. quod placebit Deo super vitulum novellum cornua producentem & ungulas, Pl. 69. v. 32. Deinde hoc modo etiam gratitudinem nostram declarare debemus, ut de bonis nostris ad cultum divinum & sustentationem pauperum aliquid erogemus, Prov. 3. v. 9. Gal. 6. v. 6. Esa, 58. v. 7. Matth. 25. v. 42.

2. *Mystica.* Nam

*Aurum, thus, myrrham Regique Deoq;
hominisq;*

Dona ferunt, ut Poeta canit.

Per aurum notatur fides, 1. Pet. 1. v. 7.

1. *Propter pretiositatem,* nam oculi Dei respiciunt fidem, Jer. 5. v. 3.

2. *Propter durabilitatem,* quia sub cruce non labascit, Job. 13. v. 15.

3. *Propter soliditatem,* Pii enim in fide radicati sunt, Col. 1. v. 23.

4. *Propter virtuositatem,* est enim robur animæ nostræ, Rom. 10. v. 11.

Per thus notantur preces, Apoc. 5. v. 8. quia verò externi thuris odor non placet Deo, nisi ei conjunctus sit orationis ardor, Jer. 6. v. 20. videamus ut ex corde contrito preces nostras offeramus, Psal. 51. v. 19.

Per myrrham præfiguratur Carnis mortificatio, Gal. 5. v. 24. sicut enim corpus Christi in sepulchro myrrha unctum fuit, quò etiam in primis Magi, juxta veteres, ob-

latione hujus respexerunt: Ita nos quoque cum Christo mori oportet, Rom. 6. v. 4.

III. *Regressionem.* Ubi notamus

1. *Divinam Providentiam.* Nam in somno acceperunt responsum ne reflecterent ad Herodem. Ita Deus excubat super fidelibus suis ne tyrannorum insidiis illaquerentur, nobis etiam nec cogitantibus nec petentibus, Pl. 121. v. 41. Jer. 31. v. 28.

2. *Viatorum Prudentiam.* Nam aliam viam arripiunt. Unde pulchram allegoriam quidam ex Patribus nectere solent. Oportebat enim, inquit Leo, ut jam in Christum credentes, non per antiquæ conversationis semitas ambularent, sed novam ingressi viam à relictis erroribus abstinerent. Tu fac similiter. Venisti per viam fornicationis, ambula de cætero viam castitatis, venisti per viam avaritiæ, ambula de cætero viam beneficentiæ, &c. Sunt verba Chrysostomi. Nam qui post conversionem ad immundi mundi volutabra revertitur, porcis similis est, 2. Pet. 2. v. 20. 21. 22. *Vid. infr. p. 196.*

3. *Termini evidentiam.* quorsum regressi sint, nempe in regionem suam. Quis igitur credit ipsos Colonia sepultos esse? Mera certè fabula est. In regionem suam reversi sunt, inquit Evangelista. Nos etiam in mundo peregrinamur, videre ne hæreamus, sed cum Monica evolemus ad regionem, quæ nobis in cælo parata est, Phil. 3.

v. 20.

Dominica I. post Epiphaniam

Evangelium Luc. 2. v. 41. ad fin.

H Agg. 2. v. 10. de secundo templo à Zorobabel extructo prædictum fuit, quòd illius gloria major sit futura, quàm vel tabernaculi Mosaici, vel templi Salomonæi, quòd utrumque tamen gloria Domini instar nubis implevit, Ex. 40. v. 34.

1. Reg.